

**«БЕКІТІЛДІ»
«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ
Басқармасының
2022 жыл 30 наурыздағы № 18
шешімімен**

**«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ
алаяқтыққа қарсы іс-қимыл тәртібі**

МАЗМҰНЫ

1	Жалпы ережелер	3
2	Негізгі ұғымдар мен қысқартулар	3
3	Тәртіптің мақсаттары мен міндеттері	4
4	Алаяқтық іс-қимылдардың жіктелуі	4
5	Алаяқтыққа қарсы негізгі принциптер	4
6	Алаяқтыққа ықпал ететін себептер мен жағдайлар	5
7	Алаяқтыққа қарсы іс-қимыл	6
8	Алаяқтықтың алдын алу және ескерту	6
9	ҚД, ЖҚБ және Қоғам филиалдарының функциялары	7
10	Алаяқтық жасалған жағдайда Қоғам қызметкерлерінің жұмыс істеу тәртібі	7
11	Алаяқтық жасағаны үшін жауапкершілік	8
12	Жауапкершілік және бақылау	8
13	Қорытынды ережелер	8

1. Жалпы ережелер

1. «Аграрлық несиелік корпорациясы» АҚ-да алаяқтықпен күресу тәртібі (бұдан әрі – Тәртіп) Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және «Аграрлық несиелік корпорациясы» АҚ ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес әзірленді.

2. Осы Тәртіп «Аграрлық несиелік корпорациясы» АҚ-да (бұдан әрі – Қоғам) алаяқтықпен күресу үшін ішкі бақылауды ұйымдастырудың негізгі қағидаттарын, тәсілдері мен талаптарын, басқарушылық және ұйымдастырушылық негіздерін айқындайтын, алаяқтық фактілерінің алдын алу, ескерту, жолын кесу және анықтау, сондай-ақ олардың салдарын барынша азайту және (немесе) жоюды айқындайтын «Аграрлық несиелік корпорациясы» АҚ-ның ішкі нормативтік құжаты болып табылады.

3. Осы тәртіп Қоғамның барлық қызметкерлері үшін міндетті болып табылады.

2. Негізгі ұғымдар мен қысқартулар

4. Осы Тәртіпте келесі негізгі ұғымдар мен қысқартулар пайдаланылады:

1) **Тәуекелдер бойынша деректер базасы**– Қоғамның тәуекелдеріне процестердің ұшырауын бағалауға мүмкіндік беретін тәуекелдік оқиғаларды жинау, өңдеу және талдаудың автоматтандырылған жүйесі;

2) **Қоғам қызметкері**- Қоғаммен еңбек қатынастарында тұрған және еңбек шартына сәйкес жұмысты тікелей орындайтын жеке тұлға, сондай-ақ аутсорсинг шарты бойынша қызмет көрсететін тұлға;

3) **Қауіпсіздік департаменті (ҚД)**- Қоғамның экономикалық, ішкі, ақпараттық қауіпсіздігін қамтамасыз етуге және өрт қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауды бақылауға жауапты құрылымдық бөлімшесі;

4) **ІНҚ**- ішкі нормативтік құжаттар;

5) **Тәуекелдерді басқару департаменті (ТБД)**- Қоғамның тәуекелдерді басқаруды үйлестіруге жауапты құрылымдық бөлімшесі;

6) **Кредиттік мәміле қатысушылары** - Қоғаммен шарттық қатынастарға түскен немесе жасасуды жоспарлап отырған, сондай-ақ кредиттік мәмілеге қатысуға мүмкіндік беретін материалдық немесе өзге де кепілдіктері бар жеке немесе заңды тұлғалар (қарыз алушы, тең қарыз алушы, кепілгер, кепіл беруші, сенімгерлікпен басқарушы, жеткізуші және т.б.);

7) **Алаяқтық**- алдау немесе сенімге қиянат жасау арқылы бөтеннің мүлкін ұрлау немесе бөтеннің мүлкіне құқықтарды алу;

8) **Алаяқтыққа қарсы іс-қимыл** - Қоғамның алаяқтықтың пайда болуына ықпал ететін себептер мен жағдайлардың алдын алуға, ескертуге, жолын кесуге, анықтауға және жоюға, сондай-ақ алаяқтық әрекеттерге жол берген қызметкерлерге Қоғамның ІНҚ және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шаралар қолдануға бағытталған Қоғамның қызметі;

9) **Алаяқтық тәуекелі**- Қоғам қызметкерлерінің, контрагенттерінің немесе кредиттік мәмілеге қатысушылардың заңсыз әрекеттерінен туындайтын, нәтижесінде Қоғамға материалдық және беделіне нұқсан келтірудің ықтимал қаупі бар алаяқтық жағдайдың туындауы;

10) **Жауапты құрылымдық бөлімшелер (ЖҚБ)**- өз функцияларын жүзеге асыру процесінде және өз өкілеттіктері шегінде алаяқтық тәуекелін уақтылы анықтауға, ҚД және ТБД-де алаяқтық фактілері туралы жедел хабарлауға жауапты, алаяқтық фактілері бойынша талдау және бағалау жүргізетін, сондай-ақ алаяқтыққа қарсы тұру бойынша түзету шараларын әзірлейтін Қоғамның мүдделі құрылымдық бөлімшелері;

11) **Қоғам Басқармасы жанындағы тәуекелдер жөніндегі комитет (Комитет)** – «Аграрлық несиелік корпорациясы» АҚ Басқармасының жанындағы тәуекелдерді басқару жүйесінің жұмыс істеу процесін үйлестіретін тұрақты жұмыс істейтін алқалы, консультативтік-кеңесші орган. Комитет өзіне Басқарма берген өкілеттіктер шегінде әрекет етеді. Комитет қабылдаған барлық шешімдер Басқарма үшін кеңес беру сипатында болады.

12) Осы Тәртіптің мәтінінде пайдаланылған, Тәртіптің 4-тармағында көрсетілмеген өзге де ұғымдар Қоғамның тиісті ІНҚ-да және (немесе) Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінде айқындалған мағыналарда пайдаланылады.

3. Тәртіптің мақсаттары мен міндеттері

5. Осы Тәртіптің мақсаты Қоғамдағы алаяқтық іс-қимылдардың алдын алу, ескерту, жолын кесу және анықтау бойынша кешенді және дәйекті шараларды әзірлеу және жүзеге асыру болып табылады.

6. Тәртіпті іске асырудың негізгі мақсаттары:

1) Қоғам қызметкерлері мен кредиттік мәмілеге қатысушыларды алаяқтыққа қарсы іс-шараларды жүзеге асыруға тарту, Қоғамда әдепті іскерлік мінез-құлық үшін қолайлы ахуал қалыптастыру және оның барлық нысандары мен көріністеріндегі алаяқтыққа төзбеушілік қатынасты қалыптастыру;

2) олардың алаяқтық әрекеттерге тартылу қаупін барынша азайту, сондай-ақ алаяқтықтың алдын алу шараларын қолдану арқылы Қоғам қызметкерлерінің құқықтық мәдениетін қалыптастыру, қызметтік міндеттерін орындау кезінде адалдық пен ашықтық қағидаттарын қамтамасыз ету;

3) сыртқы алаяқтық тәуекелін төмендетуге бағытталған тексеру іс-шараларын жүргізу арқылы кредиттік мәмілеге қатысушылармен шарттық қатынастарды жасасу кезінде алаяқтық тәуекелдердің алдын алу;

4) Қоғам қызметкерлерінің осы Тәртіптің талаптарын білуі және сақтауы.

4. Алаяқтық іс-қимылдардың жіктелуі

7. Қоғам өз қызметін жүзеге асыру барысында алаяқтықтың ішкі және сыртқы түрлеріне тап болуы мүмкін:

1) ішкі алаяқтық – алдау және сенімге қиянат жасау арқылы заңсыз пайда алу мақсатында Қоғам қызметкерлерінің қасақана әрекеттері/әрекетсіздігі;

2) сыртқы алаяқтық – Қоғаммен еңбек қатынастарында жоқ жеке және заңды тұлғалардың (несиелік мәмілеге қатысушылар, үшінші тұлғалар) алдау және сенімге қиянат жасау арқылы материалдық пайда алу мақсатындағы әрекеттері.

5. Алаяқтыққа қарсы іс-қимылдың негізгі принциптері

8. Алаяқтықпен күрес келесі принциптер негізінде жүзеге асырылады:

1) Қазақстан Республикасының заңнамасын және Қоғамның ІНҚ талаптарын мүлтіксіз орындау және сақтау;

2) Қоғам қызметінің жариялылығы мен ашықтығы;

3) оның барлық нысандарында, көріністерінде және корпоративтік басқарудың барлық деңгейлерінде алаяқтыққа төзбеушілік;

4) Қоғам қызметкерлерінің қызметтік міндеттерін орындауындағы адалдық пен бірбеткейлік;

5) Қоғам қызметкерлерінің және кредиттік мәмілеге қатысушылардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғаудың басымдылығы.

6. Алаяқтықтың туындауына ықпал ететін себептер мен жағдайлар

9. Қоғамның бизнес-процестеріне тән алаяқтық тәуекелі келесі түрлерді қамтиды, бірақ олармен шектелмейді:

1) алаяқтық іс-қимылдар жасау, оларды жасыру және жауаптылықтан жалтару мүмкіндігі;

2) алаяқтық іс-қимылдардың алдын алу/анықтау бойынша бақылау шараларының болмауы немесе жеткіліксіздігі;

3) бұрмаланған, жеткіліксіз немесе сенімсіз ақпарат беру;

4) функционалдық міндеттерді тиісінше/адал емес орындау;

5) біліксіздігі және атқаратын лауазымдарына сәйкес келмеуі;

6) қажетті ақпаратқа қолжетімділіктің болмауы.

10. Алаяқтыққа ықпал ететін әрекеттерге мыналар жатады:

1) Қоғам қызметкерлерінің сыйлықтарды және/немесе қызметтерді заңсыз алуы;

2) Қоғамның ішкі нормативтік құжаттарында тікелей көзделген жағдайларды қоспағанда, кредиттік мәмілені жасауға жәрдемдесу;

3) уәкілетті органның тиісті шешімінсіз кредиттер беру;

4) қамтамасыз етуді асыра немесе төмендетілген құн бойынша бағалау;

5) Қоғамның қарыз алушысының қаржылық жағдайы туралы ақпаратты бұрмалау;

6) Қоғамның қызметкерлеріне және кредиттік мәмілеге қатысушыларға қатысты теріс ақпаратты жасыру;

7) Қоғамның мүдделері мен ішкі нормативтік құжаттарына қайшы келетін басқа да заңсыз әрекеттер.

11. Қоғам қызметкерлері өздерінің қызметтік міндеттерін орындаған кезде олардың алаяқтық фактілерінің алдын алу, жолын кесу және анықтау үшін:

1) алаяқтықтың туындауына ықпал ететін іс-қимылдарға жол бермеуге;

2) осы Тәртіптің және Қоғамның басқа да ІНҚ талаптарын сақтауға.

12. Қоғам қызметкерлері өздерінің қызметтік міндеттері мен құзыреті шегінде:

1) Қоғамдағы алаяқтық тәуекелінің жалпы деңгейін бағалау кезінде тәуекелге бағытталған тәсілдің талаптарын сақтауға;

2) алаяқтық тәуекеліне барынша бейім Қоғам қызметінің бағытын бақылауға;

3) Тәртіп талаптарын бұзғаны үшін жауапкершілікті білуге міндетті.

13. Қоғамның қызметкерлері мыналар үшін жеке жауапкершілікте болады:

1) Қоғам қызметкерлерінің және кредиттік мәмілеге қатысушылардың алаяқтық әрекеттерге тартылу фактілері туралы ақпаратты Қоғам басшылығына, ҚД-ке және ТБД-ке ұсынбау/уақтылы бермеу;

2) заңсыз мәміле/операция жасауға жәрдем көрсету;

3) Қоғам қызметкерлеріне және кредиттік мәмілеге қатысушыларға қатысты алаяқтық іс-қимылдардың белгілері бойынша ішкі аудит (тергеу) жүргізуге кедергі.

14. Қоғам қызметкерлерінің қызметтік өкілеттіктерін пайдалана отырып, заңсыз әрекеттерге жол бермеу үшін мыналар қажет:

1) жақын туыстары болып табылатын қызметкерлердің оларға тікелей бағыныстағы фактілерін болдырмау;

2) жақын туыстары болып табылатын және бизнес-процестерде бір-бірімен функционалдық байланысы бар адамдарды Қоғамның құрылымдық бөлімшелерінде басшылық лауазымдарға тағайындауға жол бермеу;

3) алаяқтық қызметте пайдалану фактілерін болдырмау үшін Қоғам қызметкерлерінің банктік, қызметтік, коммерциялық және заңмен қорғалатын өзге де құпияларды қамтитын ақпаратқа қол жеткізуін шектеуге.

7. Алаяқтыққа қарсы іс-әрекет

15. Қоғам алаяқтықпен күрес саласында уәкілетті мемлекеттік органдармен және кредиттік мәмілеге қатысушылармен келесі мақсаттарда ынтымақтасады:

- 1) алаяқтықтың алдын алуды, жолын кесуді және анықтауды қамтамасыз ету;
- 2) алаяқтықтың алдын алу және оған қарсы күрес жөніндегі қызметті үйлестіру;
- 3) алаяқтықты уақтылы анықтау және жолын кесу мәселелерін тиімді шешу;
- 4) кредиттік мәмілеге қатысушылар туралы ақпаратты қамтитын дереккөздердің максималды санын жинау және талдау тәсілін айқындаудың кешенді жүйесін Қоғамда қолдану.

16. Қоғамының ЖҚБ, ҚД алаяқтықпен күресу бойынша жүргізетін іс-шаралары:

- 1) МҚҚ алаяқтық фактілері туралы Компания басшылығын, ҚД және ТБД-не жедел хабардар етеді;
- 2) ҚД қажет болған жағдайда Қоғамның басқа құрылымдық бөлімшелері мен филиалдарының қызметкерлерін тарта отырып, оқиғаны тексеруді бастайды;
- 3) қажет болған жағдайда ҚД алаяқтықтың мән-жайлары мен себептерін анықтау үшін ішкі аудит (тергеу) жүргізеді, оның нәтижелері Қоғамның Басқарма төрағасының назарына жеткізіледі;
- 4) ҚД Қоғамның ІНҚ талдауын және мониторингін жүргізеді және қажет болған жағдайда алаяқтықпен күресу мақсатында тиісті өзгерістер мен толықтырулар енгізу бойынша ұсыныстар береді;
- 5) ЖҚБ жүзеге асырылған алаяқтық тәуекелін талдау мен бағалауды жүзеге асырады және әрекет ету механизмін әзірлейді.

8. Алаяқтықтың алдын алу және ескерту

17. Қоғамда алаяқтықтың алдын алу келесі негізгі шараларды қолдану арқылы жүзеге асырылады, бірақ олармен шектелмейді:

- 1) бұрынғы ұқсас құқық бұзушылықтарды талдау, бағалау, олардың ықтимал қайталануын және жаңа нысандарда көрініс табуын болжау, алаяқтыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі жоспарларды, бағдарламалар мен стратегияларды әзірлеу және іске асыру;
- 2) алаяқтықпен күрес мәселелері бойынша семинарлар мен дәрістер өткізу арқылы Қоғамда алаяқтыққа төзбеушілік пен үздіксіз білім беру жүйесін енгізу;
- 3) қолданыстағы ішкі байланыс ресурсын пайдалана отырып, алаяқтық әрекеттерді жасауға жол берілмейтіндігі туралы ескерту;
- 4) мінсіз жұмысы үшін Қоғам қызметкерлерін марапаттау;
- 5) кредиттік мәмілеге әлеуетті қатысушылардың Қоғам қызметкерлерімен байланысын/үлестілігін анықтау бойынша жұмыстарды жүргізу;
- 6) алаяқтықтың ықтимал тәуекелдерін анықтау және жою мақсатында кредиттік жобалар бойынша тексерулер жүргізу;
- 7) қарыз қаражатының мақсатты пайдаланылуына берілген кредиттерге аудит жүргізу;
- 8) Қоғам қызметкерлерінің және кредиттік мәмілеге қатысушылардың Қазақстан Республикасының заңнамасын және ішкі кіріс ережелерін бұзуының алдын алуға, болдырмауға, жолын кесуге және анықтауға бағытталған іс-шараларды жүзеге асыру;

9) Қоғамдағы бос лауазымдарға, кредиттік серіктестіктер мен микроқаржы ұйымдарының төрағаларына әлеуетті кандидаттарды теріс ақпараттың бар-жоқтығына, оның ішінде қылмыстық жауапкершілікке және (немесе) алаяқтық жасағаны үшін соттылыққа тексеру;

10) Қоғамның интернет-ресурсы жұмысының ашықтығы мен жариялылығын қамтамасыз ету;

11) алаяқтық туралы хабарламаларды қабылдау үшін кері байланыс механизмін (арнайы электрондық пошта жәшігі, сенім телефоны) енгізу;

12) Қоғамға жаңадан қабылданған қызметкерлерді Қоғамда жұмысқа қабылдау курсынан өткен кезде осы Тәртіптің талаптарымен таныстыру;

13) Қоғам қызметкерлеріне және кредиттік мәмілеге қатысушыларға қатысты алаяқтық іс-қимылдардың белгілеріне ішкі тексерулер (тергеу) жүргізу;

14) Қоғамның сыртқы және ішкі аудитін жүргізу;

15) Қоғамның ІНҚ-да өзгерістер мен толықтыруларды уақтылы енгізу мақсатында Қазақстан Республикасының алаяқтықпен күрес саласындағы заңнамалық базасына тұрақты мониторинг жүргізу.

9. ҚД, ЖҚБ және Қоғам филиалдарының функциялары

18. Осы Тәртіптің шеңберінде Қоғамның құрылымдық бөлімшелері мен филиалдарының функциялары мыналар болып табылады:

1) алаяқтық тәуекелін және алаяқтыққа қарсы қолданылып жүрген шаралардың барабарлығын/тиімділігін анықтау үшін оның құрылымдық бөлімшесі/Қоғамның филиалы шегінде бар процестерді талдау;

2) қолданыстағыларды жақсарту және алаяқтыққа қарсы тиімді шараларды енгізу бойынша ұсынымдарды/ұсыныстарды қалыптастыру;

3) Қоғамның ІНҚ талаптарына сәйкес, ҚД Қоғамның Басқармасына және Қоғамның Директорлар кеңесіне одан әрі ұсынумен, ТБД тоқсан сайынғы тәуекелдерді бағалау есебіне қосу үшін нақты және әлеуетті алаяқтық тәуекелдері туралы ақпаратты ұсынады.

10. Алаяқтық жасалған жағдайда Қоғам қызметкерлерінің жұмыс істеу тәртібі

19. Қоғам қызметкерлерінің алаяқтық әрекеттерінің белгілері бар құқық бұзушылықтар жасағаны немесе алаяқтық жасағаны үшін қамауға алынғаны туралы ақпарат алған жағдайда Қоғам қызметкерлері:

1) оқиға туралы Қоғам басшылығына және ҚД-не дереу хабарлайды;

2) ҚД алынған ақпараттың дұрыстығын тексереді, кейін қабылданған шаралардың нәтижелерін Қоғам Басқармасының төрағасына ұсынады.

3) Қоғам қызметкерінің алаяқтық әрекеттері туралы мәліметтер расталған жағдайда, қажет болған жағдайда Қоғам Басқарма Төрағасының тапсырмасы бойынша ҚД алаяқтық жасауға әкеп соқтырған жағдайлардың себептерін анықтау мақсатында ішкі аудит (тергеу) жүргізеді;

11. Алаяқтық жасағаны үшін жауапкершілік

20. Алаяқтық жасағаны үшін Қоғамның қызметкерлері Қоғамның ІНҚ және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жауапкершілікте болады.

21. Алаяқтық әрекеттерді жасау немесе жасалған алаяқтық әрекеттер туралы ақпаратты жасыру белгілері бойынша жүргізілген ішкі тексерулердің (тергеулердің) нәтижелері бойынша Қоғам қызметкерлеріне мынадай іс-әрекеттер қолданылуы мүмкін:

1) ішкі аудит (тергеу) материалдары қарау және тәртіптік жаза қолдану үшін Кадр және аутсорсинг жөніндегі комиссияның отырысына жіберіледі;

2) Қоғам қызметкерімен еңбек қатынастары тоқтатылады;

3) ішкі аудит (тергеу) материалдары сотқа дейінгі тергеп-тексеру және процессуалдық шешім қабылдау үшін құқық қорғау органдарына жіберіледі.

22. Шешім қабылдау үшін сыртқы алаяқтық белгілері болған жағдайда Қоғам Қоғамның ІНҚ және Қазақстан Республикасының заңнамасымен реттеледі.

12. Жауапкершілік және бақылау

23. ЖҚБ және Қоғамның филиалдары мыналарға жауапты:

1) өз өкілеттіктері шегінде ықтимал алаяқтық фактілерінің дер кезінде алдын алу, жолын кесу және анықтау, сондай-ақ оларды барынша азайту бойынша уақтылы шаралар қабылдауға;

2) бар процестерді талдау және барабар және тиімді бақылаудың болуы, сондай-ақ алаяқтыққа қарсы шараларды уақтылы енгізу бойынша ұсыныстарды/ұсынымдарды қалыптастыруға;

3) Қоғамның барлық қызметкерлері алаяқтық іс-қимылдардың тәуекелін уақтылы анықтауға жауапты.

24. Осы Тәртіптің сақталуын бақылау ҚД-не жүктеледі.

13. Қорытынды ережелер

25. Осы Тәртіп Қоғамның барлық құрылымдық бөлімшелері мен филиалдарының орындауы үшін міндетті және қажет болған жағдайда жаңартылуға жатады.

26. Осы Тәртіппен реттелмеген мәселелер Қазақстан Республикасының тиісті нормативтік құқықтық актілерімен және Қоғамның ІНҚ-мен реттеледі.

Құжат өзгерістерінің парағы

Ревизия нөмірі	Ревизияны бекіту күні	Тармақ №	Өзгерістердің сипаттамасы
1	04.05.2022 ж. № 29 ҚП	18-тармақтың 3-тармағы	18-тармақтың 3) тармақшасы мынадай редакцияда жазылсын: 3) Қоғамның ІНҚ талаптарына сәйкес ҚД іске асырылған және ықтимал алаяқтық тәуекелдері туралы ақпаратты Қоғамның Басқармасына және Қоғамның директорлар кеңесіне әрі қарай бере отырып, ТБД тәуекелдерін бағалау жөніндегі тоқсан сайынғы есепке қосу үшін ТБД-ға ұсынады.